

Spis treści

Wprowadzenie	9
1. Zagadnienia ogólne	13
Środowisko przyrodnicze Ziemi	14
Powstanie i ewolucja	16
Struktura i funkcjonowanie	19
Zasoby środowiska przyrodniczego Ziemi. Podział i ogólna charakterystyka	24
Antropopresja. Znaczenie terminu i charakterystyczne cechy tego zjawiska	28
Podstawowe pojęcia związane z antropopresją	32
Rys historyczny antropopresji	37
Krajobraz w warunkach antropopresji	45
Współczesny stan i charakter antropogenicznych zmian w środowisku przyrodniczym Ziemi. Ogólny zarys problemu	52
2. Litosfera w warunkach antropopresji	61
Charakterystyka ogólna litosfery	62
Antropogeniczne zmiany w litosferze	66
Antropopresja w litosferze na ziemiach polskich	99
Górnictwo w litosferze – podsumowanie	111
Antropogeniczne przeobrażenia powierzchni Ziemi	113
Historia antropogenicznego przekształcenia powierzchni Ziemi	113
Rola rzeźby terenu w migracji zanieczyszczeń	131
Podsumowanie. Model antropogenicznych zmian w litosferze	132
3. Pedosfera w warunkach antropopresji	135
Pedosfera	136
Gleba i jej znaczenie w środowisku i życiu człowieka	136
Antropogeniczne przeobrażenia gleb	143
Przeobrażenia gleb typu geomechanicznego	147
Przeobrażenia gleb typu hydrologicznego	149
Degradacja fizyczna gleb	152
Wodna erozja gleb	154
Erozja eoliczna (wietrzna) gleb	164
Degradacja biologiczna gleb. Zmęczenie gleby	172
Degradacja chemiczna gleb	172
Zakwaszenie (acydyfikacja) gleb	173
Alkalinizacja gleb	177
Zasolenie (salinizacja) gleb	178
Zanieczyszczenie gleb	184

Rola gleb w obiegu zanieczyszczeń	198
Gleby antropogeniczne	199
Podsumowanie. Model antropogenicznych przemian pedosfery	202
4. Atmosfera w warunkach antropopresji	205
Skład, budowa, funkcjonowanie i charakterystyczne cechy atmosfery ziemskiej, ze szczególnym uwzględnieniem troposfery	206
Troposfera	212
Wpływ człowieka na atmosferę i klimat w aspektach lokalnym, regionalnym i globalnym	218
Wpływ człowieka na atmosferę w ujęciu historycznym	219
Zanieczyszczenie powietrza	223
Uwarunkowania rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń w powietrzu	240
Sfery działalności człowieka jako źródło zanieczyszczenia atmosfery	249
Niekorzystne zjawiska związane z zanieczyszczeniem atmosfery	260
Podsumowanie. Atmosfera w warunkach antropopresji	303
5. Hydrosfera w warunkach antropopresji	305
Ogólna charakterystyka hydrosfery	306
Rola hydrosfery w obiegu zanieczyszczeń	313
Rola i znaczenie wody w środowisku i życiu człowieka	313
Zróżnicowanie, zasoby i wykorzystywanie wód na Ziemi	319
Antropogeniczne zmiany stosunków wodnych na Ziemi	326
Zanieczyszczenie wód – problem regionalny, czy już globalny?	326
Antropogeniczne zmiany zasobów wodnych Ziemi	336
Antropogeniczne przeobrażenia rzek	345
Antropogeniczne przeobrażenia jezior	368
Antropogeniczne przeobrażenia obszarów wodno-błotnych	380
Zbiorniki wodne	382
Antropogeniczne przeobrażenia wód morskich i oceanicznych	385
Antropogeniczne przeobrażenia wód podziemnych	404
Ochrona wód – zagadnienia wybrane	412
Podsumowanie. Model antropogenicznych przeobrażeń hydrosfery	429
6. Biosfera w warunkach antropopresji	437
Charakterystyczne cechy, struktura i funkcjonowanie biosfery	438
Antropogeniczne przeobrażenia biosfery w ujęciu historycznym	465
Antropogeniczne zagrożenia i przeobrażenia świata roślinnego na Ziemi	471
Antropogeniczne zagrożenia i przeobrażenia zbiorowisk leśnych na Ziemi	472
Działalność antropogeniczna w pozostałych zbiorowiskach roślinnych na Ziemi	519
Wpływ człowieka na wymieranie i zmiany gatunków roślin na Ziemi	528
Antropogeniczne zagrożenia i przeobrażenia świata zwierzęcego na Ziemi	538
Główne zagrożenia dla świata zwierzęcego na Ziemi	538

Działania ochronne na rzecz ratowania zagrożonych gatunków zwierząt	556
Antropogeniczne przeobrażenia biosfery w morzach i oceanach – wybrane zagadnienia ...	560
Przeobrażanie biosfery przez człowieka – zagadnienia ogólne	564
Rola biosfery w obiegu zanieczyszczeń	578
Podsumowanie. Model antropogenicznych przekształceń biosfery	582
7. Antroposfera i antropopresja we współczesnym świecie	585
Antroposfera jako nowa przestrzeń środowiska przyrodniczego Ziemi	586
Charakterystyczne cechy, struktura i funkcjonowanie antroposfery	586
Współczesne środowisko dużego miasta jako przykład znacznie przeobrażonego wskutek antropopresji fragmentu przestrzeni antroposfery	591
Antropopresja jako zjawisko pozytywne w środowisku przyrodniczym Ziemi	633
Antropopresja jako globalny problem współczesności	636
Czy potrafimy radzić sobie z antropopresją negatywną?	639
Edukacja ekologiczna a ochrona środowiska	689
Podsumowanie. Model środowiska przyrodniczego Ziemi w warunkach antropopresji	691
Literatura	697
Indeks terminów	711
Indeks nazw geograficznych	731